

Daglige digte

Kronik til Politiken oktober 2006

Per-Olof Johansson

Jeg kan ikke tro andet, end at digtning er et vigtigt element i et ethvert folks egenart, og at Danmark ikke er en undtagelse. Man kan se det eksemplificeret af den måde hvorpå digtning indgår i kanondebatten og i at romanforfatteren og eventyrfortælleren H.C.Andersen frem for alt kaldes digter og hæves til skyerne i denne egenskab.

Der synes imidlertid at være vandtætte skotter mellem digtningen som kanon-element og digtningen som daglig praksis. Det land hvor digtningen opstår og dagligt bruges er et helt andet end Kanon-Danmark. Det første land er genstand for udtalt foragt og de mennesker, som lever der, anses for mennesker der stræber efter en let adgang til berømmelsen. Der er trods skolernes beskæftigelse med digtningen også som praksis svært ved at udvikle sig miljøer, hvor denne aktivitet kan finde plads. Hvis det endelig sker, er det netop på den bølgelængde, hvor bedømmelseskriteriet er indsat i en ramme af konkurrence, som ligger langt fra oprindelsen og baggrunden for den meste digtning.

Da Orhan Pamuk blev interviewet efter han havde fået at vide, at han var tildelt Nobelprisen, så han ret forskrækket ud. Han sagde vist, at han, når han engang blev alene om aftenen, nok ville forstå at nyde tanken på den tildelte ære. Underforstået han forstod ikke umiddelbart at give udtryk for denne taknemlighed. Jeg var langt henne i hans roman 'Sne' og kunne ikke lade være med at sammenligne ham med hans egen hovedperson i romanen, Ka. Derfor forstod jeg hans tøven som en umiddelbar frygt for sit liv. Vi har jo lige set, at udefra kommende kræfter nok ikke var uden skyld i, at der ikke blev rejst en retssag mod ham for manglende 'tyrkiskhed', så derfor kunne man tænke, at Nobelprisen ville blive et yderligere værn. Man kan dog også få den tanke, at prisen ved at rette yderligere fokus på ham, bringer ham ind i en helt anden farezone, hvor beslutningerne ikke tages af et retssystem men bag lukkede døre i kredse, der har brug for at demonstrere sin allesteds nærværelse. I hvert fald en tøven, som erkender, at forfatteren i høj grad også er et produkt af samfundet.

Ka i Sne er digter og har søgt en undskyldning for at vende tilbage til barndomsbyen. Han vil opsøge en tidlig forelskelse, men dækker sig bag, at han skal skrive en artikel om den bølge af selvmord blandt unge piger, som går over egenen. Et snevejr isolerer byen og giver mulighed for en lokal revolution, som han vikles ind i. Han bliver simpelthen brugt, og den detalje med langt perspektiv, som jeg her vil trække frem, er, at han som i lang tid har haft en skriveblokering, annonceres som deltager i en offentlig fremtræden, der skal sendes direkte i lokal-tv, hvor han forventes at læse et digt op. Det har han bestemt ingen planer om, han har ikke skrevet et sådant digt – men den logiske række af begivenhederne ender alligevel med, både at han skriver digtet og optræder med det.

Måske lyder det i kort gengivelse meget søgt. Mig forekommer det at den rolle digteren får i Kanon-land og Nobelpris-verden er sådan, uden for digterens kon-

trol. Hvis det er sådan Pamuk ser verden, forstår jeg godt at tungen slår sludder, da han skal råbe hurra. Et er, at digteren ikke har styr på eftermælet og ikke kan protestere over at blive gjort til hovedperson i en musical. Noget andet er i levende live at blive gjort til et tandhjul i en proces uden for egen kontrol.

Hvorfor sker det? Jeg tror det har noget med hele kanoniseringstendensen at gøre. Det er jo ikke den store skare af digtere uden for kanon som er humlen, det er den verden som kun forstår digtningen i kanonoptik, der er den virkelige fare. Den verden, der kan finde på at se ned på bøger som folk selv eller deres venner har betalt udgivelsen af. Den verden, som finder Internettets hav af digte over en bank dårlige og jagt på billig berømmelse.

Som digter i den vragede flok bliver man selvfølgelig nødt til at tænke over, hvad der kunne gøres ved dette.

Man kunne starte med at spørge, om det altid har været sådan. Sandheden er nok, at det er en gammel skade. På den anden side er sammenligning vanskelig, fordi offentlighed er blevet noget andet end det var engang. Det er måske netop de nye muligheder som gør, at der er behov for nye veje for digtningen. Der er en langt større naturlig baggrund af, at digtning kan blive en aktivitet for hvermand, både i kraft af uddannelsen for alle og på grund af de nye medier. Selvom Internettet har skabt mange nybrud, så er der her en aktivitet, som det nok har kunne gøre plads for, men normerne for synet på aktiviteten er ikke blevet ændret. Desto mere grotesk bliver de gamle mediers afvisning.

Vi kan gå 10-15 år tilbage og finde digte i aviserne, som ikke absolut var af de kanoniserede, noget som praktisk taget ikke forekommer i dag. Længere tilbage, i Politikens Magasinets tid, var det en naturlig del af indholdet at have digte med. Ikke alle blev senere kanoniserede og var det i hvert fald ikke på daværende tidspunkt. Det er svært med den slags overblik, andre aviser opererede jo også med tillæg og digte. Jeg har en udklippsbog med mest Politiken-digte så her kan jeg i hvert fald få syn for sagn. Det var ikke kun Tom Kristensen, som skrev digte i avisen. Han skrev, det som blev en bog: 'Digte i Døgnet', om dagsaktuelle emner. Det er vel den genre, som holdt sig længst og nu og da bringer et digt i avisen. Men det er jo hele den øvrige underskov af digtning, jeg taler om og for. Hører den slet ikke hjemme i avisen?

I nogle dage før den nye Politiken så dagens lys, ironiserede ATS over "Dagens digt". Det fik mig til at formode, at rubrikken 'Dag til Dag' ville blive genfødt som eller med et dagligt digt. Dog – 'Dag til Dag' blev genstartet som den prokrustesseng, jeg tidligere havde frygtet. Det er

slut med læserbidragene, lader det til, i stedet er valgt fem af avisens faste medarbejdere. De skriver næppe gratis, som de tidligere bidragydere, til gengæld skal de borge for kvaliteten er i top hver gang, i modsætning til den forrige version af rubrikken – NB i redaktørens optik, læserne havde som bekendt en anden mening.

Det er nok i denne klummeudrivelse vi skal finde svaret på uddrivelsen af de indsendte digte, som vi ikke på samme måde kan sætte dato på. Nogen har fået en smal opfattelse af ”kvalitet”, og derfor etableres et net uden huller og uden adgang for folk med andre normer.

En tirsdag ser vi så et poetisk hjørne genopstå under redaktion af en af den nye ’Dag til Dag’-medarbejder, nemlig Thomas Bredsdorff, så ATS har nok alligevel haft de rette antenner ude. Det blev måske bare ikke dagens digt men ugens og en professor skal så borge for kvaliteten. Det valgte digte er godt og gammelt og ikke et ondt ord om årgangsdigte. Næste digt var fra en nyudkommen digtsamling og heller ikke det kan man vel sige noget ondt om. Der er jo 50 tirsdage om året, så der er muligheder for lidt og hvert, skønt ikke nær nok. Tredje gang fatter jeg systemet: Digtet er Thorkild Bjørnvigs om jalousi, og det er et jalousimord i ugen som gik, som er anledningen. Digtet kan ikke få lov til at være noget i sig selv, det skal journalistisk klistres på en begivenhed.

Hvordan kan et dagligt digt blive for meget? Som tegneserien er digtet ikke nødvendigvis at relatere til dagens begivenheder, det bliver ved at optræde i avisen en af dagens begivenheder. Det er sådan jeg mener, man skal se på sagen. Avisen skal turde give dette frirum for noget ikke forudprogrammeret. Digtene skal ikke programmeres til at skrive som tjenere for et særligt program eller revolutionsanledning eller ”kanonkvalitet”. Da det århusianske dogmeblad M gasin (sådan skrives det!) med sit væld af ucensurerede digte falder mig i hænderne, kan jeg endnu engang konstatere, at der går denne uregistrerede bølge af poesi over landet, som aviserne ikke vil kendes ved. Der er rigeligt materiale til, at alle aviser kan bringe et ”Dagens Digt”, som er nyskrevet.

Hvorfor vil aviserne og for den sags skyld radio og tv ikke kendes ved denne bølge af poesi. Man kan til nød hefte sig ved rapperne, som jo dog kun er et hjørne i hele bevægelsen? For bevægelse er det jo ikke i den betydning, at der er enighed om retningen, man går i alle retninger, og det jeg spørger om er: Hvorfor skal dette holdes skjult?

Jeg ved ingenting specifikt om journalistuddannelsen. Det er da vist et faktum, at spinatfuglenens tid på aviserne er forbi, i dag satses på faglighed, dvs. uddannede journalister. Heraf udspringer måske simpelthen en uvidenhed om den side af sprogudviklingen, som foregår i poesien. For forklaringen er vel ikke den platte, at et digt risikerer at stjæle opmærksomheden fra nyhedsstoffet ved simpelthen at være ”noget andet”. Ved ikke at være ”om” noget men ”være”.

Måske er årsagen noget endda værre: Er der noget der er stærkere end os, vores bevidste hensigter, vores uvidenhed? Er vi bagsædepassagerer uden direkte indflydelse på den faktiske kørsel? En gang imellem diskuterer vi om vi er offer for

bedrag, hvad vi jo sikkert mange gang er, men andre kræfter er måske på færde. Som Ka siger det: ”Bag alle disse kommentarer lurede troen på, at hans digtning var formet af gådefulde ydre kræfter.” Måske er der også gådefulde kræfter på spil, når noget holdes ude af fokus? Måske er der parallelle tilfælde.

I Danmark er der stærk konsensus om at indvandrere skal i arbejde. Indvandrerne mener det selv, alle andre også, også indvandrerfjendtlige. Arbejde skal de. Der er mangel på arbejdskraft. Altså kommer de vel i arbejde? Næ. Og blandt de som kommer i arbejde, er mange overkvalificerede som ikke kan få lov at arbejde indenfor det fag, de i hjemlandet er uddannet til. Se nu en bog som Orhan Pamuks ’Sne’. Den er skrevet på tyrkisk og skal oversættes til dansk. Flere af hans bøger er kommet på dansk, han må anses for kandidat til Nobel-prisen. Bogen oversættes til dansk – fra engelsk.

Det der er den drivende kraft bag er altså ikke værket, ikke intergration, det er salget, pengene eller noget tredje, i hvert fald ikke digtningen, som jo på ingen måde kan være tjent med den nedvurderende behandling. I den sidste ende er det også en nedvurdering af læserne. De er ikke værd at spille krudt på.

Denne nedvurderende holdning overfor læserne er måske den dybeste grund til at digte ikke får naturlig plads i det offentlige rum. Man tiltror dem ikke at kunne eller ville læse det, som ikke direkte er hægtet op på nyhedsstrømmen og berømmelseskriterierne.

En artikel af Gorm Vølver (Pol. 7.9.06) tager meget prisværdigt problematikken op i forbindelse med forlagenes præsentation af efterårsprogrammerne. I stedet for den sædvanlige lorum-larum om de kendte ansigter spørger han forlagsfolk, om de, som ikke kommer med i opløbet. Desværre sker det så med en nedvurderende tone overfor emnets hovedpersoner, de uudgivne, de vragede.

Der er mange her i landet som spiller golf, nogle tjener på det, de fleste betaler og bliver ikke anset for idioter af den grund. At en bog absolut skulle blive bedre af, at der står Gyldendal på bindet, er noget sludder. Salget bliver det som regel, og det er noget ganske andet. Anmelderne ligger under for samme fordom og så er kæden sprunget af. Her taler vi ikke kun om poesien. Hvis forfatterne udenfor de kendte forlag, som Gorm Vølver siger, angler efter nemme point f.eks. med digte, hvad skal man så sige om anmelderne, eller, for nu ikke at rette smed for bager: De redaktører, som udvælger bøger til anmeldelse.

Hverken lokalarkivers bøger eller print on demand levnes mange chancer.

Digtet kan have mange ansigter og naturligvis kan et være forventningen om let vundet berømmelse. Hvorfor digtere nedvurderes på denne forventning, er lidt underligt i den grad som stjerne for en aften er et hit. Det er ikke digternes eksistens og pågaaenhed, der er mærkelig. Det er samfundets ambivalente holdning til digte. På den ene side hæves de til skyerne og kanoniseres, på den anden side er aktiviteten holdt udenfor det offentlige rum, stort set. Som hvis alle golfspillere var henvist til at spille hjemme i baghaven, hvis de ikke var på mesterskabsniveau. Politiken sponsorerer meget prisværdigt Poesiens Dag i Frederiksberg Have uden at nævne begivenheden efterfølgende med et ord. Overgår det også en sportsgren?

Med Internettet er det dog blevet umuligt at holde digterne nede. Skønt de andre medier ikke vil anerkende dets vigtighed på dette punkt, gives der her plads nok. Hvilken genklang det giver hos læserne, er svært at vurdere, men de ting som før forsvandt i skufferne, får her lov at prøve vingerne. Så meget andet får lov til at prøve vingerne i avisen, men ikke digte. Smid dog alle de flove, journalistiske forbehold over bord og giv det daglige digt en plads i avisen. Tro ikke at læserne dropper jer. Jeg tror tvært imod de kan finde på at blive hængende af den årsag.

Per-Olof hjemmesider

<http://www.per-olof.dk>

Startsiden med links til øvrige sider

Download digte

<http://www.geocities.com/Athens/2344/index.html#digte>

To digtsamlinger af Per-Olof som kan downloades:

Hvor de åbner deres madkurv. Digte. ISBN 87-985452-0-5

Digte online . ISBN 87-985452-1-3

Digte online kan downloades som e-bog

<http://www.geocities.com/Athens/2344/digton94/digton94.htm>

Splints & co.

Journal of Scandinavian Poetry on the Web/Tidsskrift med nordisk poesi på Nettet

ISSN 1396-867X

<http://www.geocities.com/Athens/2344/readme.htm>

Digte af POJ og andre og links til nordiske digte tilgængelige på www. Siden 1996

per-olof.dk skriver....

<http://perolofdk.blogspot.com/>

..... også en blog. Ikke som dagbog men lejlighedsvis, om hvad nyt han har sat på nettet, overvejelser og indlæg i debatten.

Udgivelser

Rædsel sammen med fryd.

Digte af Per-Olof Johansson.
ISBN 87-85062-28-6. 1996
fra 1998: som Print-on-demand.

Dagens digte

Digte af Per-Olof Johansson.
ISBN 87-90733-48-7. 2000
som Print-on-demand.

POeSITUR 2001

Ni danske digtere (også på CD)
ISBN 87-90733-64-9
Birgit Filskov, Per Nielsen, Bert Blom,
Per-Olof Johansson, Lena Krogh Bertram, Benny Pedersen,
Jørgen Rasmussen, Viggo Madsen, Anni Broue
Læs nærmere på
<http://www.geocities.com/splintbasket/poesitur.htm>

Bestil ovennævnte tre bøger hos boghandleren eller på
Net-Bogklubbens Homepage <http://www.net-bog-klubben.dk/>

Ordsamling

Digte af Per-Olof Johansson.
ISBN 87-985452-4-8. 2005
som Print-on-demand.
Bestil denne hos boghandleren eller på
Underskovens Homepage www.underskoven.dk

Brudevæltelurerne

- verdens første og største lurfund. 2005. 118 sider.
ISBN 87-88518-04-3
Redaktion:
Per-Olof Johansson, Ole Høegh Post, Birthe Skovholm.
Pris kr. 235,- .
Bestil på <http://www.lafak.dk>

